

Szabó Jánosné

FEJEZETEK A VÁROSI KÖNYVTÁR ÉS INFORMÁCIÓS KÖZPONT TÖRTÉNETÉBŐL

A kezdetektől 1950-ig

Az 1860-as évektől egy közkönyvtár létrehozásának gondolatát többször, többen felvetették, sürgették. A leglelkesebb Oláh Gyula törvénytudó orvos volt. Korabeli elképzelései a könyvtártörténet fontos dokumentumai. Napjainkban is megállják a helyüket.

Hogyan kezdődött? Hogyan vélekedett Oláh Gyula a leendő könyvtárról az 1860-as években?

- „Mindenki tudja, hogy a fölnőtt emberek iskolái: a könyvek.”
- „Az kell tehát eszközölni, hogy népünk minél gyakrabban, minél több könyvhöz juthasson, s ezeknek tartalmával minél könnyebb módon ismerkedhessék meg, szóval, hogy tanuljon. Mégpedig kezdetben csaknem öntudatosan.”
- „És e célt alig érheti el biztosabban, mint nyilvános közkönyvtárak felállítása által”
- „Idővel pedig a tudománynak is becses tárházává válhatnak.”
- „Ily népességű városban, mint Jászberény, 20 kr-os évi befizetés mellett lehetne 3000 tagja, és a mai nemzedék észre sem venné, mily olcsó áron bővítette ki a jövő nemzedék ismeretkörét.”
- „Gondolkozzunk tehát az eszme felől, s gondoljuk meg annak messze kiható horderejét. Ne várjuk, hogy mások segítsenek rajtunk, midőn erőinket egyesítve, s magunk is haladhatunk.”
- „Elhagytuk magunkat egy ezredéven át, illő, hogy fölserkenjünk, hogy tettekre buzduljunk ma, midőn a kor intő szava sürget, s a mívelt népek, mint egy-egy vonzó példa, s e téren oly messze előttünk, oly magasan fölöttünk állanak.”

1898. november 24-i rendkívüli közgyűlésén egyhangú, 235/898 számú határozatot hozott: „... a városban ingyenes népkönyvtárt létesít. ... A népkönyvtárból könyveket a város minden megbízható lakosa kaphat kölcsön, és pedig egyszerre egy-egy kötetet

s legfeljebb kétheti időtartamra, más községbeli lakos hasonló feltételek mellett szintén kaphat, azonban csak két helybeli szintén megbízható lakos jóállása mellett....”

A városháza nagytermében 1900. október 14-én nyílt meg Jászberényben a népkönyvtár az olvasók előtt. Dobóczky József népkönyvtárosnál hetenként kétszer, vasárnap és csütörtökön délelőtt 9-11-ig lehetett kölcsönözni.

„...1901-től vagyis Muhoray Eleknek népkönyvtárossá történt megválasztása idejétől kezdődően, tehát alig egy év alatt már 1679 egyén látogatta és majdnem 4000 példány könyvet vittek ki olvasás végett....”

1904-ben a tanyai fiókkönyvtárakat hozták létre a boldogházi, hajtai, négyszállási és portelki iskolákban, kezelőik a tanítók lettek, Muhoray Elek vezetésével. Ez volt a módszertani munka kezdete.

A könyvtár több alkalommal költözött, 1922 januárjában a városháza kistermébe, 1930-ban a városi tűzoltólaktanyába, ahol pár évig működött. Majd a városháza alsó, különálló épületébe.

Kele József nyugalmazott vármegyei ügyész – helytörténeti kutatással is foglalkozott – a városnak adományozta könyvtárát:

“Eredetileg egy Jász történelmi könyvtár felállítását szerette volna ösztönözni a 3.000.000 korona pénzbeli és a kb. 5000 kötetes könyvadományával. Éppen ezért sürgette egy új, közművelődési célokat szolgáló intézmény felépítését, ahol a Jász Múzeum és a Jász történelmi könyvtár is helyet kaphatna.”

Abban az időben a könyvtár vezetője Weninger Kálmán nyugalmazott római katolikus igazgató-tanító volt. Kiemelkedő esemény volt a magyar kultúrtörténetben a könyvnapok megrendezése. A könyvkereskedők 1930-ban, Jászberényben is megrendezték az első könyvnapot, amit a későbbiekben évről évre megtartottak, kapcsolódva az országos eseményekhez.

A II. világháború előtt városunkban a Városi Könyvtáron kívül más könyvtárak is működtek. Egyesületi, társulati könyvtárak, iskolai könyvtárak, nyilvános könyvtár (városi könyvtár és kultúrházi könyvtár), egyházi könyvtárak, intézményi könyvtár (múzeumi) - összesen 37. Működésük valamilyen szinten az érdeklődés középpontjában volt.

Különösen figyelemfelkeltő az Ugar című újság 1942. dec. 15-i számában megjelent cikk, melynek írója Németh Ferenc kritikusan fogalmaz a Városi könyvtár helyzetét illetően.

Jászberény „mostoha gyermekének” nevezi. Kedvezőbb környezetet, méltóbb körülményeket, tágasabb helyiséget, téli fűtést, sűrűbb nyitva tartást követel a cikk írója, mert a lakosság részéről nagy érdeklődés mutatkozik iránta. Kritizálja a könyvtár állományát is, kifogásolja az egyre sokasodó ponyvairodalmat, melyek nem méltók arra, hogy a városi könyvtár állományában legyenek. Már ebben az időben is fontos szerepe van a könyvtárosnak. Elvárása a város vezetésétől, hogy a könyvtár, mint kultúrintézmény illő és méltó módon folytassa működését, a kultúra terjesztése, a közönség olvasási vágyának kielégítése terén.

A II. világháború súlyos veszteséget okozott városunkban is – szinte minden könyvtár elpusztult, teljesen elkallódott az addig összegyűjtött könyvmennyiség, így a Városi Könyvtár is.

Újra kellett indítani, szervezni, életképessé tenni a gyűjteményt. Újra kellett indítani a szervezést, a megmaradt kötetek számbavételét. 1945 tavaszán a város népművelői felkeresték az olvasóköröket, iskolákat és számba vették a még fellelhető műveket, az így összeszedett könyvek alkották a későbbi vándorkönyvtár alapját. Létrehozták a központi könyvtárat, melynek az anyaga vándorolt a tanyavilágban. Bognár Gyula ügyvezető elnök - tanítóképzős tanár - fáradhatatlan munkájának köszönhetően ez a rendszer kiválóan működött, publikációs példaként szerepeltek az egész megye területén.

A város belterületén 1949-ben 4 könyvtár működött: Szabadművelődési Központ, a Tanítóképző Intézet, a KIOSZ és a Dohánybeváltó, valamint 4 olvasókör összesen 1200 kötettel. Ez a könyvanyag már nem tudta kielégíteni a 30000 lakos igényét, sürgőssé vált egy városi könyvtár létrehozása. A szervezés 1949-ben indult meg, ami anyagi gondok miatt nagyon lassan haladt. A könyvtár vezetőjének Varga Antal népművelési előadót nevezték ki.

1950 – 1970-ig

A városi könyvtár ünnepélyes megnyitására 1951. április 3-án került sor a Városháza földszinti termeiben, ahol 1970-ig működött. Az 1900-ban létrejött népkönyvtár öt év szünettel folytatta munkáját. Az olvasótermet szeptember 5-én avatták fel. A könyvek zárt raktárban kerültek elhelyezésre, az olvasók kérésre, vagy a könyvtáros ajánlására kölcsönöztek. A feltáró munka kezdete – szóbeli közlés alapján – a könyvtár nyitásától számítható, mert a könyvekkel együtt érkezett cédulákat osztották be a betűrendes cédulakatalógusba.

1954-ben indult a szakkatalógus építése, 1958-ban pedig már teljesen új szak- és betűrendes katalógus szerkesztése kezdődött meg.

Jászberény járási központ volt. A korabeli intézkedésnek megfelelően a könyvtárat is ebben az irányban kellett továbbfejleszteni, melynek eredménye, hogy 1952. augusztus 20-án felavatták a Járási-Városi Könyvtárat – természetesen a városi könyvtár helyén -, mely már rendelkezett kölcsönzővel, olvasóteremmel, raktárral, irodával. Megalakulásakor 4881 kötete volt ez az egy évvel előtti 1253 kötettséghez viszonyítva nagy lépést jelentet. A 18 járszági település minden könyvtári feladatát ellátta az intézmény.

1952-ben alakultak meg az első fiókkönyvtárak is – külterületen: Hajta, Négyszállás, Tötevény, Öregerdő, Harcos Tszcs; a város belterületén: Szociális Otthon, Városi Kórház, Tanítóképző Gyakorló Iskolája.

A rendezvények száma állandóan emelkedett, kéthetenként tartottak könyvankétot, könyvismertetést, író-olvasó találkozót szerveztek. A könyvtár tevékenységeinek mutatói fokozatosan emelkedtek, a beiratkozott olvasók száma is, mely 1955. dec. 31-én már elérte a 2365 főt.

A beiratkozott gyermekolvasók aránya sürgetővé tette külön gyermekrészleg kialakítását, mely 1956 márciusában - egy 12 m²-es helyiségben - minden külön támogatás nélkül kezdte meg működését. Egy üveges szekrényben 20 kézikönyvet, egyetlen kétméteres polcon pedig, 800 kölcsönözhető könyvet helyeztek el. A hely szűke miatt a leleményes könyvtáros a polc egyik oldaláról kölcsönözött, a másik oldala raktárként fuzionált. Ebben a részlegben is megkezdődött a szak- és betűrendes katalógus kiépítése.

1958-ban az első nem hagyományos dokumentumtípus – a tekerces diafilm – is bekerült a gyermekkönyvtár állományába, mely 1960-ban elérte az 1200, 1968-ban pedig a 3021 darabot. Azóta is kedvelt a könyvtárhasználók körében. Napjainkban a reneszánszát éli.

Az 1957-től a statisztikai mutatók tovább emelkedtek, fokozatosan nőtt az állomány, a beiratkozott olvasók és kölcsönzött kötetek száma.

Az ötvenes évek végén és a hatvanas években számos szakmai megújulás – fordulópont, mérföldkő volt, melyek lehetővé tették a könyvtár fejlődését. Pl.: háromhetes kölcsönzési idő bevezetése,

Az egykori zsinagóga épülete

könyvtárközi kölcsönzés bevezetése, a felnőtt részleg szabadpolcossá való átalakítása. A hatvanas években történtek az első könyvtári felmérések: kölcsönzési időelemzés, a kölcsönzött művek, valamint az ifjúsági könyvállomány minimum vizsgálata. Változást hozott a módszertani munkában az 1960-as év, mivel a járáshoz tartozó községi könyvtárak a helyi tanácsok kezelésébe kerültek. Megkezdődött a könyvek átleltározása, és 1961 tavaszára minden településen önálló helyiségbe költözött a könyvtár, berendezéseiket központi segítséggel vásárolták meg.

A tanyasi és falusi fiókkönyvtárakat, könyvkölcsönzőket az adott település intézményei irányították tovább. A Járási- Városi Könyvtár munkatársai már csak módszertani segítséget nyújtottak a 17 járszági település könyvtárosainak egészen 1993-ig, ekkor ez a feladat a megyei könyvtárhoz került.

1967-ben új tevékenység, a „sajtófigyelés” vette kezdetét különböző témákban. Ez évtől minden magyar nyelvű periodikát, 1993-tól azonban csak a könyvtárnak járó sajtótermékeket figyelték a könyvtárosok. Ebben az évben fejeződött be a járszági településekre vonatkozó helyismereti gyűjtőmunka is.

A tájékoztató munkának már abban az időben is fontos szerepe volt. A könyvtárosok ajánló bibliográfiákat készítettek különböző témakörben: lakáskultúra, orvosi, műszaki, pedagógiai stb. Negyedévente pedig gyarapodási jegyzék került kiadásra. Ezek a kiadványok kortörténeti dokumentumok, jelzésértékűek az akkori szakmai munkáról.

Ebben az időszakban számos rendezvény színhelye volt könyvtár. Neves írókkal, költőkkel találkozhattak a jászberényi olvasók: pl. Baranyi Ferenc, Bor Ambrus, Moldova György, Tersánszky Józsi Jenő, a gyermekrészlegben Fekete István, Hárs László, Tatay Sándor. Az irodalmi esteken neves színészek, előadóművészek léptek fel: Bitskey Tibor, Mensáros László, valamint Kocsis Albert, Tallós Endre hegedűművészek.

1969 – 1993-ig az intézmény saját mikrobusszal rendelkezik. Nagy szükség is volt rá, hiszen a járás településeit és a közel 20 tanyai és városi fiókkönyvtár állománycseréjét csak így lehetett ellátni.

A könyvtár helyzete 1964-re szinte tarthatatlanná vált. 130 m² alapterületen 1640 felnőtt, ill. 1500 gyermekolvasó, 39000 kötet, több száz bekötött, ill. tékázott folyóirat zsúfolódott össze, a helyben olvasás teljesen lehetetlenné vált.

Móra Sándor, a könyvtár igazgatója s munkatársai nagyon sokat harcoltak egy önálló épületért.

A könyvtár története 1970-től

A csigalassúsággal haladó építkezés 1970. május 31-ére fejeződött be. 1970. június 4-e a könyvtár ünnepélyes avatásának időpontja. Az új könyvtár alapterülete 740 m², ez óriási növekedést jelentett a korábbihoz képest. A földszinten kapott helyet a felnőtt kölcsönző, a raktár, a feldolgozó és a zeneszoba.

A kölcsönző téren keresztül lehetett megközelíteni az olvasótermet, a kutatószobát, valamint a két irodát. Külön bejáráttal rendelkezett a gyermekrészleg – szintén az emeleten-, melynek a raktára az ún. “félemeleten”, a szolgálati helyiséggel nyert elhelyezést.

Év végére jelentősen emelkedtek a különböző mutatók, a statisztikai jelentés szerint a beiratkozott olvasók száma 6311 fő volt, a kikölcsönzött egységek száma pedig 184748 darab. 1970-ben kezdődött el a helytörténeti különgyűjtemény kialakítása. A hiányzó műveket igyekeztek pótolni, antikváriumokból megvásárolni.

A zsinagóga alapjaira épült, 1970-ben átadott könyvtár

Megkezdődött a helyi fényképek gyűjtése, a helyi személyek regiszterének cédulán való rögzítése. Az olvasóteremben egy állandó kiállítást hoztak létre “Jászsági híradó” címen, ahol bemutatták a napilapokban, folyóiratokban megjelent cikkeket, közülük a legérdekesebbeket a “Jászsági Műsor” füzetben is megjelentették. A tájékoztatóban állandóan publikáltak: ismertették a könyvtár szolgáltatásait, tevékenységét, az új beszerzéseiket; közölték a különböző rendezvényeket.

Megnőtt az igény a régi jászsági folyóiratok iránt. 1987-ben, az OSZK-ban megtalálható jászsági periodikák egy részét mikrofilm formájában megvásárolták, bevételezésre kerültek a könyvtár állományába.

Ma a példányszám megyei sajtótermékekkel együtt eléri a 85 darabot. Szolnok megyében az első zeneszoba Jászberényben létesült 1971-ben, mely kezdetben heti két alkalommal: szerda és szombat délután állt az érdeklődők rendelkezésére. Az első lemezek már a hatvanas években bekerültek a könyvtár állományába, de az igazi gyűjtés csak 1971-ben indult. Nyitáskor 400 lemez, ill. magnótekeres volt a „Fonotéka”-ban, megvásárolták a Magyarországon beszerezhető összes nyelvleckét.

Egyszerre hat személy hallgathatott négyféle muzsikát fülhallgatóval. A hetvenes évek közepén lakossági igényre megkezdődött a hanglemezek kölcsönzése is.

1971-ben vezették be az „állandó tagsági számot” – a személyi lapok két sorozatát készítették el. Az egyiket az olvasók nevének betűrendjében, a másikat a tagsági szám sorrendjében helyezték el, amelynek segítségével meghatározhatták egy-egy szerző vagy témakör olvasóit. Több ilyen felmérést készítettek – az elsőt 1976-ban – Cseres Tibor műveinek olvasottságát vizsgálták, a vele való találkozóra azokat hívták meg, akik több művét is elolvasták. Az íróval való találkozó hangulatos volt, a jelenlévők szerint is jól sikerült.

A könyvtár 1974-től az OSZK KMK Olvasáskutatási Osztályának laboratóriumává vált. Több kutatás helyszíne volt a jászberényi Városi Könyvtár. A jászberényi könyvtár és a kisgrafika szinte összetartozó fogalommá vált a hetvenes években. Adva volt egy “üres” lépcsőfeljárát, melyet nagyszerűen ki lehetett használni kiállítások rendezésére. Az első kisgrafikai kiállítás 1972. március 31-én nyílt meg - 21 kortárs magyar művész metszeteiből – Csohány Kálmán, Kondor Lajos stb. alkotásaiból.

A grafikai kiállításokon a kortárs művészek sorban bemutatkoztak a jászberényi közönségnek többek között Diskay Lenke, Fery Antal, Gy. Szabó Béla, Nagy László Lázár, Perei Zoltán.

A könyvtár kollektívája az olvasópályázatokon mindig sikeresen szerepelt. Az 1975-ben meghirdetett “30 év 30 könyv” pályázaton első, az „Olvasó Munkásért” című pályázaton, pedig második helyezést ért el. Az 1980-ban az “Olvasó Ifjúságért” mozgalomban szintén első díjat kapott. A „Kell a jó könyv” 83/85” c. olvasópályázaton a városi kategóriában ismét első lett.

Jelentős volt a könyvtár kiadói tevékenysége. Grafikai kiadványokat, értesítőket, bibliográfiákat, tájékoztatókat jelentetett meg.

Elindult a „Jászberényi Városi-Járási Könyvtár ajánló jegyzékei” sorozat. A helyi könyvtárosok számos sajtótermékben publikáltak, cikkek, tanulmányok jelentek meg munkásságuk során.

Az új épület kiváló lehetőséget adott az itt dolgozó könyvtárosoknak, akik a lelkes, szakmájához kiválóan értő igazgató – Arató Antal – vezetésével sikeres időszakot mondhatnak magukénak. A könyvtár háromszor nyerte el a kiváló címet: 1971-ben, 1974-ben és 1978-ban, 1973-ban a Megyei Tanács Közművelődési Díját is.

A Tanítóképző Főiskolában 1975/76-os tanévben megkezdődött a könyvtáros-népművelő képzés, intézményünk a hallgatók egyik gyakorló helyévé vált. Ez a mai napig tart.

Az állomány növekedése, a forgalom emelkedése, a sokirányú tevékenység eredménye, hogy a könyvtár újra alapterületi problémával küszködött. A bővítés 1977-ben vált lehetővé, ekkor kezdtek hozzá a könyvtár mellett a Hűtőgépgyár Munkás- és Ifjúsági Házának tervezéséhez. A két létesítményt egy új épületrésszel (ez lett később az olvasóterem és a zenei részleg) tervezték összekapcsolni. A tervből realitás lett.

A könyvtár emeletén a volt olvasóteremben megnyílt az „ismeretterjesztő eszköztár”, ahol a nem hagyományos dokumentumok kaptak helyet: diapozitívok, képeslapok, fényképek, grafikák, mappák, albumok, és természetesen a különböző technikai eszközök – diavetítők, írásvetítők, filmvetítők és az epidiaszkóp.

A könyvtár kiscsalérijában, valamint az eszköztári asztalokon negyedéves cserével kiállításokat rendeztek: Állatok az ex libriseken; 1848/1849 a grafikákon stb. A Hűtőgépgyár Munkás- és Ifjúsági Házával közösen a klub nagytermében, ill. a könyvtár kiscsalérijában rendeztek grafikai kiállításokat, az érdeklődők megismerkedhettek Bánsági András, Erdős László, Perei Zoltán, Póka György, Varsányi Pál műveivel.

Tíz éven keresztül működött a propagandista klub, melyben sok híres előadó megfordult: Benedek Sándor, Csák Elemér, Fábiánné Kocsis Lenke, Farkas Ferenc, Gecse Gusztáv, Petschnig Mária Zita, Valkó Mihály stb.

1985-ben újabb dokumentumtípus jelent meg a könyvtárban, a videokazetta. Az első évben 35 kazettát vásároltak, az állomány fokozatosan gyarapodott, mára már több mint tízezer darab. A videokazettákat kezdetektől kölcsönözték, a többi dokumentumtípushoz hasonlóan.

A videokazetta mellett megjelent a „hangoskönyv” is – szintén 1985-ben -, mellyel a vak és gyenge látóképességű emberek „olvasási” lehetőségét biztosították. Az első évben 301 darabot vásároltak, ma már az állomány több mint kétezer db.

Úgy gondolom a könyvtárak életében akkor következett be nagy változás, az olvasók már nem csak „cserélni” vagy „olvasni”, „kikapcsolódni” jöttek be a könyvtárba, ill. telefonáltak, hanem sok esetben egy bizonyos információért fordultak a könyvtárhoz. A szolgáltatások új lehetősége adódott a könyvtárban.

Szükségessé vált a „közhasznú információtár” létrehozása. Kiepitése 1988-ban kezdődött: könyvtárosok tapasztalatai alapján a legtöbb olvasót érdeklő információ lelőhelyét katalóguscédulára felírták, rendszereztek. Ez segítség volt az információt szolgáltató könyvtárosnak. Az ilyen jellegű tájékoztatásra egyre nagyobb igény mutatkozott. A „közhasznú dokumentumokhoz” tartoztak az állományban évek óta meglévő menetrendek, telefonkönyvek, felvételi tájékoztatók, statisztikai évkönyvek, különböző rendeleteket közlő közlönyök, ill. könyvek stb., valamint 1980-tól a tanácsi, ill. az önkormányzati jegyzőkönyvek.

Új törekvések és szolgáltatások: a Városi Könyvtár és Információs Központ keretében

A nyolcvanas években sem hiányoztak a rendezvények a könyvtári munka palettájáról. Nemcsak helyi, hanem megyei könyves szakmai napokra is került. Pl. a Mezőgazdasági Könyvhónap megyei megnyitójára, amelyen mezőgazdasági szakírók vettek részt: Prohászka Ferenc és Surányi Dezső. A nevezetesebb ünnepekre (pl. Költészet Napjára stb.) továbbra is igyekeztek neves művészeket, meghívni: Ferenc Sándor, Galkó Balázs, Hargitai Géza, Illyés Kinga, Keres Emil, Kun László, Székhelyi József stb.

Pár évig működött az 1981-ben létrehozott Hanglemezklub, melynek rendezvényeire az előadókat a Magyar Hanglemezgyártó Vállalat biztosította. Résztvevők voltak: Barlay Ö. Szabolcs, Benkő Dániel, Bordás György, Boros Attila, Budai Ilona, Hadzsás László, Havas Judit, Kiss Tamás, Oldal Gábor, valamint a Kenderkóc Együttes és a Mozart fúvós trió.

1986-ban megjelent az első számítógép, egy Commodore 64-es, a hozzá csatlakozó berendezésekkel és játékprogramokkal. A Commodore 64-es gyorsan elterjedt, így a könyvtár felvette a

kapcsolatot az Országos Commodore Egyesülettel, akikkel sok közös rendezvényt tartottak.

A rendszerváltás után Jászberényben is megkezdte működését a helyi televízió és rádió. A televízió híradásait 1992-től rögzítették a könyvtárban, melyet rendszerezés és feldolgozás után az érdeklődők visszanézhetik a régi felvételeket.

A kilencvenes években több helyi, ill. jászszági előadó, művészcsoporthoz vett részt a különböző rendezvényeken – elsősorban a „Jászberényi Nyár”, az „Összefogás a Könyvtárakért” a „Megyei Könyvtári Napok” alkalmából.

A gyermekrészlegben minden év tavaszán lebonyolították a Kazinczy Szépkiejtési és Verseghy Nyelvművelő verseny területi döntőjét, valamint számos iskolai és óvodai csoportnak tartottak tanítási órát, ill. különböző játékos foglalkozást.

1992-ben a könyvtár gyűjtőkörében megjelenik az első CD-lemez és az első CD-ROM. A tájékoztató munkában első pillanattól kezdve fontos szerepet játszik mindkét dokumentumtípus.

1993 decemberében átszervezés történt az épületben, a zenészoza és az ismeretterjesztő eszköztár egy helyre, az emeletre került. Az olvasók ezzel az elhelyezéssel nagyon nehezen barátkoztak meg. Ugyanakkor a helyismereti gyűjtemény, mely az ismeretterjesztő eszköztár melletti kutatószobában volt, az olvasóteremből nyíló külön helyiségbe került. A „nem kölcsönözhető állományrész” az olvasók sokkal kényelmesebben tudták így használni.

Az ötvenes években kialakult, és azóta folyamatosan gyarapodó, jól működő fiókkönyvtári hálózatra árnyék vetül. A nyolcvanas évek végétől a tanyai lakosság számának fokozatos csökkenésével a könyvkölcsönzők is sorra bezárásra kerültek. A város belterületén lévő fiókkönyvtárak a kilencvenes évektől fokozatosan megszűntek, először a kisebb üzemekben levők, majd a lakótelepeken működők is. Ma egyetlenegy fiókkönyvtár működik, a város külterületén, a nagy tanyavilággal rendelkező Porteleken. A szerepe jelentős, szükség van rá. Különösen fontos az itt élő emberek számára, hiszen az esélyt részükre csak a könyvtáron keresztül lehet biztosítani szükséges ismeretek megszerzéséhez.

Már történelem az első „igazi” számítógép megjelenése, AT 386-os, magyar billentyűzettel, 33 megabájtos tárolókapacitással, színes monitorral, 120 megabájtos winchesterrel.

A kilencvenes évek közepén könyvtárunk megvásárolta a TextLib integrált könyvtári rendszert, mely forradalmasította az adatfeldolgozást, a nyilvántartást.

Jelentős áttörés történt 1998-ban, amikor a Soros Alapítvány támogatásával, 5 számítógéppel és Internet elérhetőséggel gyarapodott a könyvtár, a fiatalok nem kis öröme. Az „Internet-kuckó” kihasználtsága kezdetben 100 %-os volt, de az érdeklődés iránta azóta is töretlen.

A könyvtár jelenlegi épületében többször volt kisebb-nagyobb fejlesztés, természetesen mindezeket a szükség hozta magával. Az állomány gyarapodása során hihetetlen értékek halmozódtak fel, melyek megfelelő elhelyezéséről, tárolásáról, bemutatásáról gondoskodni kellett és kell folyamatosan. Raktári polcrendszer bővítése, bekötött folyóiratok elhelyezésére kisgaléria kialakítása, szabad falrészek bepolcozása, mind-mind változtatást, „fejlesztést” jelentettek. A helyszűke azonban naponta gondot okozott mind az ott dolgozóknak, mind a könyvtárhasználóknak.

Az 1970-ben átadott, akkor modernnek mondott épület, a belső tagolással együtt a gondos kezelés ellenére fokozatosan elhasználódott, szűkössé vált. A könyvtáros elődök sokat tettek azért, hogy a több mint száz éves könyvtártörténet során mindig az adott kornak megfelelő színvonalas körülményeket biztosítsanak az érdeklődőknek. 1999-ben elkészült egy átfogó bővítési, felújítási terv, mely Sáros László DLA Ybl-díjas építész és Szabó Jánosné könyvtárigazgató munkája. Ezzel a tervvel pályázott Jászberény Város Önkormányzata címzett támogatásért a Magyar Köztársaság Kormányához. A pályázat másodsorra eredménnyel zárult, 2004-ben a jelentős önkormányzati önrészhez jelentős állami támogatás párosult.

A könyvtárépület jelenlegi helyén több évtizedig egy kéttornyú zsinagóga állt, melyet 1968-ban lebontottak. Helyére 1970-ben épült a lapos-tetős, kocka alakú könyvtár. Ennek átalakítására, bővítésére került sor 2005-ben. A régi kétszintes épület négyszintesre változott. A négy szinten felnőtt és gyerekkönyvtár, olvasógaléria, internet-terem, kamaraterem, média- és hangtár, kiállítórészleg és a kupolában egy csillagvizsgáló is helyet kapott. Teljesen akadálymentesített, (2006-ban elnyerte az „Év akadálymentes épülete” címet) klimatizált épület.

A teljes átalakítás, épületbővítés nagyarányú minőségi változást jelentett mind a környezet szempontjából, mind a szellemi munka terén.

A legújabb felújítás-átalakítás kezdetei

A lakosság széles rétegét meg tudjuk szólítani, egészségeseket, sérülteket, városi és külterületen élőket, az esélyegyenlőséget szem előtt tartva. Szolgáltatásainkról, azok térítési díjairól, az évente frissített, aktualizált Könyvtárhasználati szabályzat nyújt pontos tájékoztatást. A kedvező építészeti adottságok – kamaraterem, kiállítórészleg – lehetővé tették, hogy igényes szép környezetben színvonalas programokat, irodalmi, zenei, ismeretterjesztő, szórakoztató rendezvényeket szervezhessünk. Különös figyelmet fordítunk a könyvtárbemutatókra és a használó-képzésekre.

Felgyorsult világunkban felgyorsult a könyvtári munka is. Új lehetőségek, új kihívások jelentek meg, melyekkel lépést tartva alakítja tevékenységét a könyvtár mai kollektívája. Az informatika sok esetben könnyíti ezt a munkát. A világhálón elérhetővé vált a könyvtár gazdag állománya, bevezetésre került az elektronikus kölcsönzés, országos szakmai események – konferenciák, tájékoztató napok, könyves programok stb. rendezésére nyílt lehetőség. Mindezekkel élt is a könyvtár, s napjainkra újra országosan jó hírre tett szert.

A fenntartó önkormányzat lehetőségei szerint, a minimális állami normatív támogatást is felhasználva, mindig biztosította a működéshez szükséges anyagi fedezetet. Ehhez párosul a „gazdaszemléletű” intézményvezetés és a lehetséges pályázatok.

A 2005-ben átadott új épület

A tartalmi munka eredményességéhez jelentős anyagi segítséget nyújt az 1999-ben bejegyzett „Városi Könyvtárért” Alapítvány. Az utóbbiakra szükség is van, hiszen a rohamosan emelkedő kereskedelmi árakkal nem tud lépést tartani a könyvtár csökkenő beszerzési kerete. Épp ezért erős kritika illeti a dokumentumállomány alakulását. Hiányoznak, illetve kevesebb példányban vásárolhatók meg a könyvtárhasználók által jogosan igényelt új kiadványok.

Könyvtárunk a városban elismert intézmény, a kulturális élet egyik jelentős bázisát képviseli.

Mint közgyűjtemény fontos szerepet tölt be az itt élő lakosok körében.

Dokumentumállományát tekintve, forint értékben is magas, óriási szellemi tőke áll a lakosság rendelkezésére.

A kedvező adottságokkal élni tudó kollektíva szaktudása garancia arra, hogy ez a „tőke” nem vész el, s megfelelő technikai háttérrel újabb és újabb célközönség elé tudja azt tárni.

A jászberényi Városi Könyvtár 1900-ban kezdte meg működését, mely pár év kényszerszünettel folyamatosan a lakosság rendelkezésére áll, igényeit kielégíti. Állománya feltárt, a legkülönbözőbb katalógusokkal rendelkezik, a számítógépes adatrögzítéssel pedig, lehetőség nyílt a minél szélesebb körű és pontos információátadásra.

A száz + tíz év egy intézmény életében arra készíteti az ott dolgozókat, hogy időnként összegezzék a történéseket, nyomon követve ezzel a lakosság művelődési szokásait. A múltidézéskor értékeljük a könyvkezelő elődök, a könyvtárosok munkáját, akik a történelem viharos esztendeiben is kitartóan, kellő elhivatottsággal dolgoztak. A könyvtár több évtizede, önálló intézményként áll a városi lakosság rendelkezésére. Akik létrehozták a könyvtárat valóban, a jövőben gondolkoztak.

A könyvtáros-elődök vállalták a küldetést, az értékközvetítést, a kultúra közvetítését. A Városi Könyvtár „a tudománynak is becses tárházává” vált.

Az 1800-as évek végén Oláh Gyula a következőt mondta: „20 év múlva is e könyvtárra büszkébb lehetne Jászberény városa, mint bármely más birtokára.” A történetet olvasva, a valóságban is használva a könyvtárat, mindenki elgondolkodhat azon, hogy büszke lehet-e városunk a könyvtárára.